

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt II. Priores Theologorum congressus. Patrum generalis conuentus.
Gallici Regis epistola ibi reddita. Ferrerij oratio, & Synodi responsio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11718

vociferati sunt¹. & quemadmodum minorum mos est, de minoribus admodum laborare, siue ad ostentandum erga Principes studium, siue pœnæ metu, siue intelligentiæ imbecillitate, in minas prorupere, id si fieret, Regem armis vlturum, subtractâ Sedi Apostolicæ obedientiâ, quin ipsam in Hispaniam translaturum. His grauitèr responsum^m. Huiusmodi verba ministrorum, non autem opus Præsidum, Regem Catholicum offensura, qui tam pio erat animo ex imitatione parentis maiorumque suorum, gloria præfulgentium, vt numquam destitutus esset ab amore atque obsequio in Romanam Sedem. Quod si ab illius obedientia se non subduxerat, cum ab ipsa bello petebatur, multò minus verendum esse, ne tunc se subduceret, cum eadem Sedes tamquam patronum ac defensorem illum habebat, exercebatque cum ipso summam benevolentiam & honorem:

§ Ea contentio, quæ die nono adhuc manè feruebat, Legatos impulit, vt curarent^p integrum tempus illius cœtus à Salmerone infumendum, quò vnus diei spatium ad rem componendam lucrarentur. Ac demum oportuit, vt duo illi Hispani ministri satius haberent ipsorum pace rem peragi. Petiere tamen, & obtinuerent^o, vt publicis scribæ tabulis Legati declararent, priorem dicendi locum tribui solùm ex lauræ antiquitate, non item ex alio nomine. Et natio acquieuit^p. Arduum sanè opus in potentia tam sublimi, & in suspitione tam anxia.

C A P V T II.

Priores Theologorum congressus. Patrum generalis conuentus.

Gallici Regis epistola ibi reddita. Ferrerij oratio,

& Synodi responsio.

¹ **M**Anè die nono, sicuti dictum est^a, primum cœtum habuerunt Theologi de articulis Matrimonij, quos acceperant, sed res, quæ in hoc & subsequens conuentibus dicta sunt, à me plerumque prætermittentur, aut in aliud tempus reponentur; quando non successit postea, vt super eo argumento quidquam in proxima Sessione sanciretur. Solùm notauerim, Salmeronem, qui vnicus eo manè verba fecit, postquam ostenderrat^b, Matrimonium esse Sacramentum, idque etiam de clandestino comprobari, & ad efficaciam Matrimonij opus non esse parentum consensu; adieciisse, posse ab Ecclesia huiusmodi consensum necessarium reddi, cum penes illam esset, quemadmodum

Y y 2

antea

1563.
Litteræ Legatorum ad Borromæum
11. Feb. 1563

^m Id habetur in litteris Legatorum modo citatis, tum in epistola Scripandi ad Amulium, signata 13. in volumine Gallico iam dicto.

ⁿ Litteræ Fufearrij ad Moronum
11. Feb. 1563

^o Litteræ Vicecomitis ad Borromæum
11. Feb. 1563
^p Acta Salamanticensis.

^a Acta Arcis Æliæ 9. Feb. 1563.

^b Eius sermo est in Actis Arcis Æliæ, & in Diario 9. Febr. & in epistola Vicecomitis ad Borromæum 11. Feb. 1563

Historia
Concilij Tridentini
Lib. 20. Cap. II.

1563. antea fecerat, noua impedimenta constituere, Matrimonium di-
rimentia: quibus comprobatis, quaestionem induxit, an huiusmodi
constitutio in rem fuisset; de quo varijs vtrunque adductis rationi-
bus, se aliorum iudicio remisit. Postridie mane integrum spatium
expleuit, partim explicatione sententiae suae, partim oratione de Gal-
lia calamitatibus Nicolaus Maillardus °, antiquissimus inter Sor-
bonicos, & Gallorum primus, cui certe, quoniam nihil prius di-
gestum parauerat ad eum diem, sed solum paulo ante admonitus
fuerat pro suscepto tandem consilio à Legatis & Lotharingo, ne-
cesse fuit non verba facere, sed legere, accensamque faculam ma-
nu praeferre: quod cum coronae oculos offenderet, parum ipsi propi-
tias aures reddebat; eas tamen in plerisque auditorum sibi propi-
tias effecit, dum ex opportunitate nominandi Romanum Pontifi-
cem, affirmavit ^d, illum esse *Pastorem, Rectorem, & Gubernatorem Ec-
clesiae Romanae hoc est vniuersalis.*

• Diarium
20. & 11. Fe-
bruarij, & lit-
terae Fusca-
rarij ad Mo-
ronū, & duae
Vicecomitis
ad Borrom.
& Iadrensis
ad Corneliū
11. Feb. 1563

• Acta Arcis
Ælix 10. Fe-
bruar. 1563.
praeter mo-
numenta su-
pra allata.

Postero mane locum habuit primus Theologus ex ijs quos Phi-
lippus Rex miserat, Cosmus Damianus Hortolanus, Abbas electus
Villebertrandi. Is quoque orationis copia illius conuentus horas
expleuit, non tamen auditorum animos defatigauit.

• Habetur in
cunctis ad-
ductis litteris
eo die in iam
dicto volumi-
ne Gallico,
in Diario, &
in Actis Arcis
Ælix 11. Fe-
bruarij 1563

Coactus est eodem die generalis conuentus, & Oratores Galli
Synodo reddiderunt epistolam Caroli Regis °, die decimo octauo
Ianuarij signatam; quamquam fuerit qui putauerit, eam multo
recentiorem fuisse, & procreatam ab ijs qui illam reddiderant,
ad aperiendum per ipsam sibi aditum ad ea quae subijcere stude-
bant. Ibi Rex narrabat Patribus victoriam, ope Diuinā satis ma-
nifestā reportatam ex eiusmodi hostibus, qui per omnem impie-
tatem atque sauitiam nonnisi Catholicā religionis excidium mo-
liebantur. Ad hanc tuendam velle se omne studium ac robur im-
pendere, exemplo suorum maiorum, à quibus acceperat nomen
hæreditarium *Primogeniti Ecclesiae, & Christianissimi.* Sibi tamen esse
compertum, ijs malis, quae tunc Galliam afflictabant, & reliquis
Christianis Prouincijs imminabant, ad mota fuisse temporibus an-
teactis remedia à Sacrosanctis Episcoporum Concilijs, dum fan-
tissimi illi Patres, de salute vniuersalis Ecclesiae solliciti, omni
maturitate ac celeritate nascentibus erroribus obuiam ierant,
numquam desistentes, donec extinctos aspicerent. Regem igitur
ab ipsis petere, eosque per vnigenitum Dei Filium obtestari, vt re-
uerā animum adijcerent ad integram morum emendationem con-
ficiendam, quae Christianorum necessitati ac spei responderet, re-
pararetque in Ecclesia quidquid vitiatum erat siue bellorum iniu-
ria

riâ, siue temporum iniquitate, quò ij, qui ex animi leuitate & sine causa descuerant ab Ecclesia, facile ad eam allicerentur ab ipsius pulchritudine, ad pristinam munditiem ac nitelam restituta. Vti Rex libenti animo cunctos Regni thesauros, viriumque conatus impendebat ad Religionem sustinendam, ac tot ipsius præstantes milites atque egregij duces Deo vitam deuouerant in hoc vltimo prælio; itidem Patres nihil sinceritatis candorisque prætermitterent in Ecclesiastica disciplina resarcienda, sui laboris fructum habituri purum Dei cultum vbique florentem, & eam morum integritatem, vt non modò tumultus Gallia sedarentur, sed in reliquis etiam regiones Pax & Religio reuerterentur.

Hisce litteris recitatis, Ferrerius eloquentem habuit orationem: Ereptam à Deo fuisse victoriam hosti iam victori: eum tamen, quamuis victum, adhuc persistere, & per Gallia viscera confidenter excurrere. Vnicum perfugium superesse calamitoso illi regno in Patrum auxilio. Monuit, Moyse aduersus Amalecitas pugnanti adfuisse strenuos selesctosque bellatores, quibus præerat præstantissimus ductor Iosue; & tamen nisi lapis eius pedibus supponeretur, nisi virgam ipse stringeret, nisi Aaron & Hur ipsius manus diem integrum sustinerent, victus ille fuisset, vt patebat, quandoquidem vbi Moyse manus demitteret, vincebant Amalecitas. Non deesse Carolo Regi cohortes præualidas & subditorum & sociorum, non deesse Ductorem magnanimum, qualis erat Guisius: adesse illi prudentissimæ parentis consilium; sed non adesse alium Aaronem, atque alium Hur, qui saxum pedibus supponerent, manusque sustinerent, nisi Patres Concilij: veros Aaronis successores eos esse. Quod Moyse opus erat ob senectutem, Regi ob pueritiam opus esse; lapidem eius pedibus substernendum quo sustentaretur, esse firmam basim Tridentinarum Sanctionum. Ad hunc lapidem stabiliendum fuisse missas à Rege ad Oratores petitiones suas, ab ipsis redditas illustrissimis Legatis, qui pro eo ac sponderant, confestim proponerent: ab ipso Rege Patrum iudicium super his cupidissime expectari. Nihil ibi peti proprium Gallia, sed solùm Ecclesia vniuersæ commune: quod si cuiquam omiffæ viderentur res maioris momenti, magisque necessaria, animo reputeret, consultò à leuioribus cœptum esse, quò ad ponderosiora proponenda gradus fieret; studiosè initium à se ductum ex ijs quæ facilioris forent executionis, cui nisi Concilium, antequam solueretur, manus admoueret, vociferaturos Catholicos, derisuros hæreticos, simulque dictum iri, Tridentinos Patres pollere plurimum

Historia
Concilij Tridentini
lib. III.
cap. II.

1563.

sapientiã, sed nihil velle conficere: impositas ab illis fuisse leges optimas aliorum humeris, ipsos verò ne digito quidem eas tangere voluisse. Mentem repeterent legis peritorum doctrinam, Ab ea lege quæ antiqui iuris est, non solum opera futura, sed etiam præterita dirigi. Vituperari à nonneminè in illis postulatis Gallos quasi impios, quòd diceret, in ipsis odorari sensum aliquem hæreticis communem. Hoc ab Oratoribus indignum responsione censerit. Ipsi per se Patres responderent, num rationi consentaneum existimarent. & eam formam adhibuit, quæ habetur in Ezechie Canticò: *Responde pro me, quia vim patior.* Ab alijs moderationem requiri: & hos videri aliquid tangere, vt qui proferrent leges prudentia, cuius vsus est aded humanæ vitæ necessarius. Sed illis duplex reddi responsum: alterum, Ciceronis dictum in id, quod apud Ennium affirmat Neoptolemus, Philosophandum esse, sed breuiter: Tullius illud corrigit: Errat, qui temperamentum, mediocritatem & modum optat in optima re, eoquæ præstantiore quò maiore. Alterum responsum in tepidos hosce moderatores esse id quod Spiritus sanctus denuntiat: *Incipiam te euomere; vtinam calidus, aut frigidus esses.* Reuocarent Patres in mentem, quem fructum protulisset emendatio moderata, confecta in Synodo Constantensi, & in subsecuta (Basileensè indicabat) cuius nomen silentio à se prætermitti, ne delicatæ ac tenellæ quorundam aures offenderentur; atque in alijs deinceps, Ferrariensi, Florentina, Lateranensi, & in priori Tridentina; siue (vt ex eorum sententia loqueretur, qui vnam eandemquæ esse Tridentinam Synodum contendebant) quem fructum protulissent hætenus Tridentina Decreta vsque ab anno decimo octauo. Quot interim regna ab Ecclesia Catholica descuiissent. Non hîc agi de sola Gallorum salute: Itali quoque & Hispani sua pericula alienis malis metirentur: cuiam maiori futuram emolumento veram solidamquæ morum reparationem, quàm Romano Episcopo, Pontifici Maximo, Summo Christi Vicario, Petri Successori, & cui suprema potestas inerat in Ecclesiam? Conclufit, se fufius eiusmodi cohortationem profecuturum, nisi nosset, Patres in idem curriculum spontè incitari. Quare sermonem absoluit per actionem gratiarum ob piam illorum voluntatem in Regem & Galliam.

f Litteræ Legat. ad Borrom. & aliæ allatæ à Vicecomite, ac Fufcaratio 11. Feb. 1563

Recusauerat Ferrerius orationem suam Legatis antea commu-
nicare f, quò aptior illis responsio pararetur; sed solum quædam
ex ijs quæ fuerat meditatæ, indicarat Præfuli qui à Secretis erat,
quædam reticuerat. Non defuit qui arbitraretur, orationem illam
faulise

fuisse Pontifici: cum enim aures frequenter allucinentur, & interdum audiant desiderio, affirmarunt aliqui, scripserantque, attributos ab ea fuisse Pontifici eos titulos potestatis, de quibus disceptabatur: sed in oratione postea scripto tradita hi neuiquam reperti sunt. Et quoniam vnicuique minus verisimilis ex dubijs casibus prateritis videtur esse suus in errorem lapsus, Vicecomes ⁸, alijque cum ipso, qui verbis ac litteris id narrauerant, existimarunt, exemplar ab autographo discrepasse. Verum, vt sincerè loquar, mihi non licet animaduerrere, quæ veri species in eo insit, quod aut Ferrerius absque vlla peculiari causa vteretur verbis illis, quæ antea vniuersi regni nomine tam acriter impugnarat, aut postea auderet proferre tam palmarem falsitatem, cuius à ducentis testibus, omni exceptione maioribus, conuinci possit. Penitus introspexerunt vsque ab initio sermonem illum Præsides, rati, sub floribus demissæ reuerendæque dictionis, ex arte noxias viticas latere.

⁸ Litteræ Vicecomitis ad Borromæum 15. Feb. 1563

5 Qui à Secretis erat, responsionem de more digesserat: & quoniam ipsi per dubiam illam lucem, à voce Ferrerij affusam, nescio quæ torui oris umbra visa fuerat, ita responsi verba formarat, vt ea ad epistolam Regis omnino referrentur, nihil ad Oratoris sermonem; arbitratus, nullum grauius, cautius, vnaque mitius responsum futurum ipsâ prætermissione responsi. Absolutâ itaque oratione digressi sunt Oratores, & remanserunt Patres, deliberaturi de responso regijs litteris iam parato, cuius sententia hæc erat: Gratulabantur Regi victoriam: grates agebant de ijs quæ Rex significarat: hortabantur ad cœpta prosequenda, ocludendasque aures venenatis quorundam consilij, qui humanam vtilitatem tanquam mensuram omnium deliberationum adhibentes, ad pacem, quæ vera pax non esset, ipsum sollicitabant. Affirmabant, Concilium interim daturum operam tum emendationi vniuersali totius Ecclesiæ, tum peculiaribus sanctionibus, Galliæ opportunis, neque commissurum, vt quispiam in ipso diligentiam & industriam meritorè desideraret, cum officij sui obliuisci non posset, & qua de causâ sanctissimi Pontificis Pij IV. auctoritate fuisset ibi coactum.

6 Lotharingus, qui sententiam suam super eo responso primus dixit, sic etiam protulit: Rationem, quæ sibi habenda erat & de suis genitoribus, & de patria, de familia sua, regis familiæ aded coniuncta, à se poscere, vt aliquid etiam ipse adderet ijs quæ Oratores exposuerant. Commemorauit exemplum Roboami, qui rogatus, vt grauius iugum, à parente impositum, aliquantulum releuaret; quo impetrato perpetuam ipsi obedientiam populi polliceban-

Historia
Concilij Tridentini
Lib. III.
IV.

1563. licebantur, triduum ad deliberandum sumpsit; postea verò iuuenum potius quàm senum consilium amplexatus, repulsam dedit, vnde calamitates plurimæ secutæ sunt. Hinc se impelli ad cohortandos Patres, vt aliquid iuris sui remitterent, quò Regnum Gallia, cunctæque Christianæ gentes plenâ illis obedientiâ obsequerentur. Elapsum iam fuisse triduum, cuius primus dies fuerat, cum Oratorum aduentu prima illis postulata Regis nomine delata sunt, secundus, cum eadem iterata fuerant ad ipsius accessum, tertium esse præsentem diem, quo illa repetebantur: à se minime dici, *Obedite Regi nostro*. Auerteret id à se Deus. Petere Regem ac precari, adeoque se illos hortari ad regem iusto dolore leuandum, excogitandamque rationem, quâ perturbati quorundam animi ad meliorem spem adducerentur: si diutius cunctabantur, Galliam pessum ita, eiusque ruinam tam multas secum clades tracturam, vt vel earum cogitatio horrorem incuteret. Regi operâ respondendum, adeoque paratum responsum eatenus sibi probari, quatenus illi postea opus ipsum breuî consonaret; produxitque carmen illud: *Promissus diues quilibet esse potest*. Regem Catholicum, Pontificem, & multos Principes, Gallia opem tulisse: verùm Regem, Reginam, & Regnum præcipuam opem à Patribus præstolari. Complures in eadem sententiam locuti sunt de opere prosequendo per emendationum sanctiones; sed plurimi simplici voce, *Placet*, responsum comprobauerunt: sic illud, quale recitauimus, redditum est.

In eo conuentu post hæc propositum fuit, vt Patres eligerentur, qui corruptelas colligerent, aliaque digerent ad conficiendam correctionem, quam Oratores postularant: cumque id generatim placuisset, Patrum delectu Legatis commisso, Ciurelia Episcopus Buduensis^h, tumidus plausu suis ineptis salibus nuper dato, nec animaduertens discrimen inter alienam oblectationem, & laudem suam, vbi dicendum illi fuit, parum sapienter attulit ea verba Sapientis, *Omnia vanitas*. Quocircà inflammati Prælati, ignominiosam & peculiarem ad Borromæum epistolam, conscribere, affirmantes, adigi se ad id agendum ob Concilij dignitatem, quod numquam hætenus egerant. Narrarunt scurrilia hominis dicitæ, & ad ipsorum monita contumaciam. Multis ab eo porrigi argumentum ridendi; multis, & præsertim Transmontanis, dolendi, quòd quasi scena comediæ profanaretur confessus ille tam grauis, tam sanctus, tam venerandus. Ad prudentiam auctoritatemque Pontificis spectare, offensionem publicæ animaduersione condignâ remedium admouere. Sic illi. Pontifex verò haud lentè se gessit in
coircen.

^h Litteræ Legatorum ad Borromæum 21. Feb. 1563

coercenda Præfulis proteruia, eiusmodi correctione, quâ risus importunus in lacrymas verteretur, rescribens, Vbi aditus non daretur quibusdam occultioribus modis à se propositis hominis illinc amouendi, illum dimitterent¹ expressè tamquam scandalosum, parumq; dignum illius confessus. Verùm cum id ab ipsis Legatis^k exequendum esset, cœperunt eam in agendo difficultatem experiri, quam in dicendo minimè sentiebant, & animo pacatiore minus malum putauere aliquam languoris notam, quàm umbram, quantumuis tenuem, violentiæ. Quare dehortantes Pontificem ab eo, ad quod antea hortati fuerant, rescripserunt, Arduum videri, modos sibi propositos ad opus deduci; & cum alij non suppeterent, se satius ducere, si placidâ castigatione vterentur: ad quod etiam fortassis inclinarunt, quia ira meritò succensa, non solum in ipsis refrixerat, sed eruperat, rati non modicam pœnam reo à se inflictam fuisse, denigrato apud Principem eius nomine, & à prompto Pontificis animo ad eum puniendum abundè repensum econtemptæ ipsorum dignitati: nimis quippe arduum homini est in mulcta libranda, æquitatis studium ab æqua ira secernere.

1563.

ⁱ Litteræ Borrom. ad Legatos 20 Februarij 1563
^k Litteræ Legatorum ad Borromæum 1. Mart. 1563

C A P V T III.

Egritudo animorum in Lotharingo & Madruccio à Vicecomite comperta. Lotharingi profectio ad Casarem. Quæ significauit Pontifex de Concilio, de processu, de libertate, de suo Bononiam aduentu, de rebus per Legatos gestis, ac de Oratorum emulatione.

ET fanè maior necessitas vrgebat Præsides ad summos viros pacandos, quàm ad infimos puniendos. Vicecomes reuersus, Lotharingum ac Madruccium ægro animo^a compererat. Alterum, quòd damnum honoris fecerat, vnde lucrum sperabat, quando neque Canones ab eo digesti de institutione Episcoporum, neque ipsius decretum de mansione Patrum consensum obtinuerant; quin non modò mare tumidum non strauerant in malaciam, sed sciuorem procellam exciuerant. Hinc ille eo planè idiomate, quo vtuntur homines ægrimoniâ laborantes, aiebat, se nolle in posterum munus vllum obire, sed priuati partes agere, non tamen destitutum Legatis inferuire, quod in se esset, suamque operam alijs ad concordiam interponere. Madruccius non tantum angebatur ex improspere euentu Decreti, in cuius textura ipse Lotharingi collegam egerat, satis intelligens, in hunc, tamquam archite-

^a Litteræ, & scripturæ Vicecomitis ad Borrom. 3. 11. & 15. Februarij 1563

Pars III.

Z z

ctum,

Historia
Concilij Tridentini
Lib. 20. Cap. 3.
Tit. III.
IV.